

Lubosć wučěri bojosć

**Bojosć njeje w lubosći,
ale dokonjana lubosć
wučěri bojosć.**

(1. list Jana 4,18)

Jako džěčo přebywach husto pola swojeje wowki na wsy. Susod měješe kury, kotrež rady na dworje wobkedźbowach. Spytach jónu dosahnyć kokoš, tola wone rozčěkachu do najzdalenišich kutow. Kury so přede mnu bojachu. Džěch do kurjenca. W čěmnym rózku sedžeše pata ze swojimi młodźatami. Tež tole běše zajimawe. Pomału stupich bliže, zo bych sej wobhladał młode žiwjenje. Nado bo wuleća pata ze swogeho kuta a da so do mnje. Drapaše mje ze swojimi pazorkami a spyta mje kusać. Čeknych z kurjenca. Na dworje widžach čerwjenu šmaru na swojej ruce. Nětko mějach respekt před patu. Hdyž džěch přichodny raz do kurjenca, so w durjach stejo rozhladowach, hač by snadź něhdže zaso sedźała pata ze swojimi ćipkami. Běch swoju lekciju wuknył: Na dworje su kokoše sptóšiwne, bojazne stworjenja. Hdyž pak dze wo to, zakitować swój dorost, tak su chětro chroble, tež přećiwo čłowjekam a rubježnym ptakam. Hač můžemy pola kokošow wo lubosći rěčeć, kotraž wučěri bojosć?

Swjate pismo praji, zo ma pola nas čłowjekow lubosć přewinyć bojosć a strach. Tole je nuzne napominanje za nas, přetož bojosće a strachow je wšudže dosć. W młodych lětach so bojiš, zo by móhl něšto zapasć w žiwjenju, zo přińdžeš překrótko, zo stejíš hłuboko pod tamnymi, kotrymž so wšitko lěpje radži.

Někotři dorosćeni boja so před swojimi šefami a kolegami. Spytaja wšitko prawje činić, ale z luteje bojosće so jim to njeporadži. Druzy boja so před njeznatymi pruhami, před jědom

w jědźi abo před magiskimi wliwami. Najwjetši strach za džělawych je w našim času drje tón, zo zhubiš swoje džěłowe městno a tak přisadžiš swoju eksistencu. Mnozy boja so tež před přiběracej kriminalitu. Z dobrym prawom ma wjele žonow strach před tym, wječor same přez město hić. Tež starši ludžo maja swoje strachi, wosebje před tym, zo přińdu čězke chorosće a zo čaka na nich dothe čěrpjenje.

Křesćanstwo nima za ideal žiwjenje w strachu a bojosći. Druhdy je so cyrkwi wumjetowało, zo načini ludžom strach, zo jim hrozy z helu a wěčnymi čwělemi.

Nawopak je. Ludžo maja strach přede wšěm móžnym sami wot so. Chrystus pak chce nas wuswobodźić wot bojosće. Wón je ludži wučit so dowěrić

Božej lubosći a je to sam tež činić hač do smjerće na křižu. Wón drje měješe tež cyle přirodny strach před smjerću, tola wón je jón přewinył z pomocu Boha Wótca, tehdy w zahrodze Gethsemane. Lubosć k Bohu a lubosć k čłowjekam je přewinyła strach a bojosć.

Tak ma tež w našim žiwjenju być. Bóh nas lubuje – nic tehodla, dokelž smy tak dospołni

abo dobri, ale Jezusa Chrysta dla. Štožkuli so stanje w našim žiwjenju – my njejsmy sami. Žane njezbožo a žana chorosć, žane zemske abo kosmiske mocy ani chorosć ani smjerc nas njemůžeja džělić wot Božeje lubosće.

Tuta wěra wjedze nas ke krasnej swobodze Božich džěci, kotrež wědza, zo jim wšitke wěcy k lěpšemu služa. Njebudžemy jako křesćenjo lochkomyslni abo njewobhladniwi. Ale to směmy wědžeć a za sebje přiwazać, zo přewinje lubosć wšitku bojosć. Hdyž začuwamy strach a so bojimy před wosudom abo před ludžimi, tak můžemy

so poťnje Božej lubosći dowěrić. Wón namaka tež za nas puće, po kotrychž můžemy chodźić. Bojosć njeje w lubosći, ale dokonjana lubosć wučěri bojosć.

Jan Malink

ADVENTA 1927 SERBSKE TOW LUBIN

„Bóh je lubosć“ – wužiwane napismo we z ornamentami bohaće wozdobjenym křižu na fljajkajnym wołtarnym paramencie z lěta 1927 w Budestecach. Parament je serbske towarstwo Lubin w Budestecach darilo swajemu Božemu domej při składnosći 25-lětneho wosadneho jubileja serbskeho wyšeho fararja Morica Domaški druheho adwenta 1927.

Foto: T. Malinkowa

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Hódančko

Namakaj 10 pječpismikowych słowow. Sy-li prawe do postajenych stołpikow zapisať/a, wučitaš w druhej (wuzběhnjenej) lince pomjenowanje za kóždolětny wulět ewangelskich Serbow (dwě słowje).

1 je napisał knižku „Z brěmješka dopomjenkow“; 2 małe jejo; 3 lisćowc z bělej skoru; 4 wurjadny wuspěch; 5 mohamedanska nabožina; 6 wonkowna woršta štom; 7 zamołwity za Serbski bus; 8 kiž ćerpi, je...; 9 wulki nalětni cyrkw. swjedzeń; 10 mały pos

Dožiwnjenje na Kukowskim hrodźišću

Njedzelu, 11. julija, nawječor zetkachmy so wšitcy wobdźělnicy nabožnych prózdniških dnjow Budyskeje wosady na Kukowskim hrodźišću. Knjz farar Sćapan a knjz farar Malink nas wšitkich wutrobnje powitašaj. Běchmy 18 džěci a pječ dorosćenych. Tutón džěń zakónčichmy z wječornym paćerjom při lěhwowym wohenju.

Tema našich zhromadnych dnjow běše „Z ćětom a dušu – za Boha“. Kóždy džěń dopođnja zaběrachmy so na wšelake waš-

nje ze zmysłami našeho ćěta, štož su widźenje, słodźenje, tasanje, nuchanje a slyšenje. W swobodnym času hrajachmy kopańcu abo pjerkebula a so wočerstwichmy. Najrjeńše dožiwnjenje za wšitkich běše kupanje w kupjeli we Wojerecach.

Zhromadne dny so mi jara lubjachu. Džakuju so wutrobnje pola wšitkich pomocnikow a pola fararjow Sćapana a Malinka.

Jakub Wowčer z Radworja

Krystof, Sofija a Stani (wotlěwa) při dopođnišej nabožnej wučbje ze sup. Malinkom

Wobdźělnicy nabožneho tydźenja z pomocnikami, fararjom Witom Sćapanom a sup. Janom Malinkom.

Fota: priwatne

Korla Tarank z Hunćeric 70 lět

Dnja 5. awgusta swjeći Korla Tarank w Hunćericach swoje 70. narodniny. K temu přejemoj z Prahi strowotu, zbožo a Bože žohnowanje po wšěch jeho pućach.

Jubilar pochadza ze serbskeje ewangelskeje swójby w Hunćericach w Husčanskej wosadze. W léće 1937 woženi so mój (Hildžiny) nan jako wudowc z jeho ćetu a tak bydlichmy na samsnym statku na wuměnk u pola swójby Patokec/Tarankec. Na tele wašnje buchmoj přiwuznaja a přežiwichmy šěsć lět našeho džěćatstwa hromadže – Korla, jeho sotra Marga a ja. My tři so přeco derje rozumjachmy.

Džěd džensnišeho jubilara, knjz Jan Patok, bě wjele lět w Husčanskej cyrkwi kěbětár. Džěd a wnučk so přewšo lubowa-

šaj. Wšudže, hdžež bě džěd, tam bě tež Korla. Tak je hižo jako džěćo wjele nawuknył wot swojeho džěda, kiž bě rjemjeslnice jara wušikny. Bjez džiwa, zo wě sej nětk tež jubilar na wšěch polach pomhać. Hdzy něchtó pomoc trjeba, tak je wón stajnje zwólniwy. Runje tak wobhladniwy stara so wo swoju swójbu a džěsci. Wudžeržujemoj zwisk k nim a mamoj jich rady.

W serbskej Łužicy je jubilar znaty. Ze swójbnymi wobdžěluje so stajnje na serbskich kemšach, cyrkwinskih dnjach a družich zarjadowanjach.

Korla Tarank je měrny, pomocliwy, wjelestronski, pilny a pobožny čłowjek. Hišće raz wšo dobre do přichoda přejetaj jemu

Hilda a Jiří Bartáček z Prahi

Cyrkwinske wusyłanje

Njedzelu, 1. awgusta, we 8.45 hodź. wysyła rozhłosowy sćelak Antenne Brandenburg cyrkwinski přinošk „Apropos Sonntag“. W nim so rozprawja wo serbskich křesćanach a serbskich kemšach w Delnjeje Łužicy. Redaktor a wikar Andreas Döle je pohladnył do serbskoněmskeje cyrkwy we Wětošowje a je so rozmołwjał z duchownymi J. Frahnowom z Picnja, K. Lischewskim z Wětošowa, H.-Ch. Schüttom z Dešna a Ch. Poppom z Borkowow.

Serbski bus 2004

Wulět lětušeho Serbskeho busa wotměje so **njedzelu, 29. awgusta**. Jězba wjedze do zapadnych kónčin Sakskeje. W Großkmehlenje pola Ortranda so serbske kemše swjeća, w Graditzu so stara konjernja wopyta. Po wobjedze, kiž budže na kuble w Zwethawje, wopyta so 2. sakska krajna wustajeńca „Wěra a móc – Sakska a Europa za čas reformacije“ na hrodze w Torgawje. Bus wotjědze we 8.00 hodź. před awtowym domom Flack w Budyšinje a so wokoło 18.00 hodź. do Budyšina wróci. Jězba płaći za dorosćeného 30 eurow, za džěćo 15 eurow. Zajimcy móžeja so hišće přizjewić pola Měrcina Wirtha w Budyšinje (tel. 0 35 91 / 60 53 71).

Zapokazanje biskopa Jochena Bohla w Drježdžanach

Poslednju sobotu w juniju bě za ewangelskich w Sakskej wurjadny dzeń. Po wjac hač lětdžesatku swěrnej služby poda so biskop Volker Kreß na wuměnk a zapokaza so dotalny direktor sakskej diakonije Jochen Bohl za noweho biskopa. Na swjedźenskej Božej službě bě Křižna cyrkej poľnje wobsadźena. Zešli běchu so wšitke fararki a wšitcy fararjo sakskej cyrkwy – blisko 600 jich zhromadnje začahny, wšitcy w talaru. Za mnohich, kiž tónle začah dožiwichu, bě to pozbudźowacy wokomik, dožiwic k Božej službě zhromadźene duchowne wjednistwo protestantizma w Sakskej. Na zapokazanju wobdźělichu so tež dalši biskopja, druzy wysocy cyrkwinscy a statni zastojnicy, saksy synodalajo kaž tež wosadni ze wšěch kónčin Sakskej. Swjedźenske wu- a zapokazanje stareho a noweho biskopa nawjedowaše biskop dr. Hans-Christian Knuth ze Šleswiga, wodźacy bi-

skop Zjednoćenje ewangelsko-lutherskeje cyrkwy w Němskej. Dale skutkowachu sobu wysocy cyrkwinscy zastojnicy ze Sakskej, dalšich krajow Němskeje a z wukraja. Z kantatu wot Bacha Křižny chór nimale dvě hodźinje trajacu swjedźensku Božu službu wobrubu. Přez wótrěrěčaki móžachu ju tež ludžo wonka wokoło cyrkwy a na Starym torhošću scěhować.

Do a po zapokazanskich kemšach wotmě so wokoło Křižnej cyrkwy „cyrkwiniski hermank“, na kotrymž wšelake zjednoćenstwa a skutki sakskej cyrkwy swoje džěło předstajichu. Tež jako Serbja běchmy tam ze swójskim informaciskim stejiščom zastupjeni. Hanka Tarankowa a syn Měrćin Tarank z Budestec kaž tež Trudla Malinkowa a Měrćin Wirth z Budyšina běchu so wo wuhotowanje postarali a wjacore hodźiny wopytowarjow wo žiwjenju ewangelskich Serbow informowachu a na prašenja wotmo-

Nowy biskop Jochen Bohl a biskop na wuměnk Volker Kreß

Foće: M. Bulank, T. Malinkowa

Hanka Tarankowa a Měrćin Wirth w rozmołwje z wopytowarjami serbskeho stejišća 26. junija při Křižnej cyrkwi w Drježdžanach

wjachu. Serbske stejišće bě dosć pisane a wotměnjawe zestajene a wšěch zajimcow z napisanym postrowom „Pomhaj Bóh – witajće k nam“, z chorhojčkami a kwětkami w serbskich barbach, ze serbskimi biblijami a wšelakim informaciskim materialom witaše. Najprominentniši hosćo při serbskim stejišču běchu sakski ministerski prezident Georg Milbradt, biskop dr. Martin Hein z Kassela a zastupowacy synodalny kurator Čěskich bratrow Pavel Stolař z Prahi. Jemu běchu Serbja hižo dosć derje znači, wšako bě so, kaž nam praji, před lětdžesatkami jako hólć z nanom wobdźělił na serbskim cyrkwiniskim dnju w Njeswaćidle. Přeni raz smy so jako ewangelscy Serbja w Sakskej na tele wašnje zjawnje předstajili – a to w cyłku z dosć dobrym wuspěchom.

T.M.

Zapokazanje regionalneho biskopa Hansa-Wilhelma Pietza w Zhorjelcu

Sobotu, 3. julija, su ewangelscy wěriwi Zhorjelskeho cyrkwiniskeho wobwoda noweje cyrkwy Berlina-Braniborskeje-šleskeje Hornjeje Łužicy do cyrkwy Pětra a Pawoła w Zhorjelcu přeprašeni byli. Nowy regionalny biskop dr. Hans-Wilhelm Pietz je so na swjatočnych kemšach wot biskopa Hubera do služby zapokazał. W přédowanju pod hesłom „Einer trage des anderen Last“ wuzběhny regionalny biskop, kotrehož zastojnstwo wotpowěduje zastojnstwu generalneho superintendenta, zo widži wón wosebje w dušepastyrstwie swoju přichodnu džělawosć.

Mjez jara wjele křesćanami běchu tež Serbja ze Slepjanskeje a Wojerowskeje kónčiny přitomni. Wosobinske přeće duchowneho – spěwać dvě štućce kěrluška „Wohl denen, die da wandeln“ – pak Slepjanske

Kantorki njemóžachu spjelnić, dokelž tón njeje do serbsčiny přeloženy. Za to wob-

Nowy regionalny biskop Hans-Wilhelm Pietz w rozmołwje ze serbskim synodalom Manfredom Hermašom.

rubichu wone ze spěwanjom wšitkich štučkow serbskeho kěrluška „Najrjeńši Jezu“ kemše při Božim wotkazanju. To pak njebě hišće wšitko serbskeho. Tři Wojerowske młode Serbowki w narodnej drasće po kemšach ze selu a chłěbom regionalneho biskopa powitachu. Superintendent Friedhardt Vogel a kantorka Lenka Nowakowa přepodaštaj jemu tři škrabane a wóskowane jutrowne jejka jako znamjo za „wěru, nadźiju a lubosć“.

Tež předsyda Domowiny Jan Nuk je z listom dr. Pietzej gratulował a zdobom wuprajit přeće za jeho wopytom w Budyšinje. Mjeztym je regionalny biskop termin 6. septembra 2004 připrajit a prosyt, zo by so tež Serbski superintendent na rozmołwje wobdźělił.

Manfred Hermaš

Bad Aussee – „serbske srjedžišćo“ w awstriskich Alpach

Bad Aussee w awstriskim Salzkammerguće je idyliske městačko w dolinje rěki Traun, wobdateje wot 2000 metrow wysokich alpskich horin. Do wšěch stron wokoło města wupřestrěwaja so po kopcach a skłoninach rozbrojene burske statoki. Tysacy z tu- a wukraja tu kóždy lěto swój dowol přežiwja, w zymje sněhakujo, w lěću pućuju. Mje pak před třomi lěty njeje jenož pře wšo rjana hórská krajina sem wabiła, ale tež serbske slědy. W Bad Ausseeu staj skutkowało fararje, kiž mataj wuski poáh k lužicy: dr. dr. Friedrich Sella, něhdy farar w Chrjebi a 1891 załožer časopisa Pomhaj Bóh, a Martin Kirchschrager, prawnuke Łazowskeho fararja Handrija Zejlerja.

Ewangelsku cyrkej w Bad Ausseeu namać njeje cyle jednore. Ani domoródní ći njemóža bjeze wšeho puć k nej pokazać. Wšitke cyrkwy w srjedžišću města su katolske, wšako je Awstriska we hłownym katolski kraj. Ewangelscy křesćenjo su tu měli čezke časy přetrjeć. Po reformaciji buchu přescěhání, wusydleni a wuhnaći. Hakle z tolerancnym patentom kejšora Josepha II. w lěće 1781 so zakaz ewangelskeho wěrywuznaća zběhny. W nowej swobodze nastawachu poněćim ewangelske wosady. Bad Ausseeska wosada je čětro mloda, hakle spočatk 20. lěstotka bu załožena. Jeje załožer bě farar Friedrich Sella, kiž bě do toho wot 1884 do 1895 był z duchownym w tehdy hišće serbskej Chrjebi.

Ewangelska cyrkej, natwarjena w lěće 1908 w stilu tehdyšeho časa, je skerje cyrkwička. Při wotležanym puću na kromje městačka so pozběhuje nad brjohom rěki Traun. Je wšědny dzeń, tuž steju před zawrjenymi cyrkwinskimi durjami. Na bliskej farje podarmo zwonju. Farar drje budže w dowolu, přiwoła mi přecelny pasant. Hdyž

80lětna Inge Kirchschragerowa je wudowa po prawnučku Handrija Zejlerja. Wšědnje chodźi wona w tadicionelnej drasće awstriskeho Salzkammerguta.

chcu něšto wo ewangelskich zhonić, měta radšo w domje napřećo cyrkwi pospytać. Tam bydli wobstarna wudowa něhdyšeho wosadneho fararja, kiž wě wjele wo něhdyšich a něćišich wobstejnosćach we wosadze powědać.

Bad Aussee

- płońina: 82 km²
- wobydlerjow: 5 098
- wysokosć nad morjom: 650–1000 m
- lěkowanišćo z lěta 1868, predikat „Bad“ z lěta 1911

Ewangelska cyrkej w Bad Ausseeu, natwarjena za čas fararja Selle w lěće 1908

Martin Kirchschrager – prawnučk Handrija Zejlerja

- 11.12.1910 narodženy jako syn fararja Fritza Kirchschragera w Bielitzu
- wotrostł na wšelakich městnach w Awstriskej a Danskej
- 1922–30 gymnazij we Villachu
- 1930–35 studij bohosłowstwa we Wienje a Lipsku
- 1935–38 wikar
- 1938–69 farar w Bad Ausseeu (mjeztym 1939 zmandželenje, 1942–46 we wójnje a jatbje)
- 1969–76 superintendent Štyrskeje (Steiermarki) w Grazu
- 1976 na wuměnk, nawrót do Bad Ausseea
- 18.2.1985 zemřěl w Bad Ausseeu, tam pochowany

Inge Kirchschragerowa

Nimoměry so Inge Kirchschragerowa nad wopytom z lužicy wjeseli. Zo je jej 80 lět, na hibićiwěj žonje njewidžiš. Zamołwi so za swoje džěłanske drasty. Je runje z pomocnicu při rjedženju swogeho wulkeho doma, w kotrymž po woteńdženju džěći a smjerći mandželskeho samalutka bydli. Połna wutrobotosće mje nazajtra na bjesadu prosy.

Přichodny dzeń je Inge Kirchschragerowa w tradicionelnej drasće tudyšeje kónćenje, w kotrejž – kaž na swoje prašenje hnydom zhonu – wšědnje chodźi. Hać pozdže do nocy wě wona wjele powědać wo wosadze a wo swogej swójbje. Jeje njeboh mandželski Martin Kirchschrager bě prawnuke Łazowskeho fararja Handrija Zejlerja a wnuk Zejlerjoweje džowki Marki. Tuta bě so w lěće 1877 wudała na inženjera Moritza Kirchschragera. Z mandželstwa běchu wušli tři synjo: Otto, kiž je wupućował do Ameriki, Karl, kiž sta so z oficěrom, a Fritz, kiž bu farar. Martin Kirchschrager bě syn poslednišeho. Z druhim mjenom rěkaše po swojim w Serbach sławnym pradždže Andreas. A kaž wón je so stał z fararjom. Teologiju studował je mjez druhim w Lipsku – tam, hdžež bě so sto lět do njeho pradždž wukublał. Bad Aussee bě přenja wosada za Kirchschragera mandželskeju. Dlje hać tři lětdžesatki, wot 1938 do 1969, staj jej služitoj. Najprjedy staj bydliłoj na farje, pozdžišo staj sej na pustym ladze napřećo cyrkwi natwariloj nowy dom za swoju wulku swójbu. Džesać džěći staj woćahnyłoj, wosom swójskich a dvě přiwzatej. Džěći su džensa po cyłej Europje rozbrojene, bydla w Awstriskej, Jendželskej, Belgiskej, Němskej ... Žane njeje so po swójbnej tradiciji podało na duchownstwo, tola wšitke maja powołanja, w kotrychž su ludžom k pomocy. Inge Kirchschragerowa wobžaruje, zo njejsym lěta prjedy přišla, hdyž bě jeje →

⇒ mandželski hišće žiwy. Tón by wjele wjace wo Zejlerjec-Kirchschlagerec swójbje powědać wědzał.

Fararja Friedricha Sellu, zastojnskeho předchadnika swojeho mandželskeho, Inge Kirchschlagerowa njeje wjace wosobinsce zeznała. Při wšěm namaka za njeho jenož wobdźiwace słowa najwyšje chwalby: Wón bě uniwersalny ženij, kiž je na wšěch městnach swojeho fararjenja nimoměry wjele wuskutkowal a wšudže zawostajil trajne slědy. W Bad Ausseeu samym njeje jenož založil wosadu, ale tež natwaril cyrkej, kupil a zarjadował faru a z njewustawacej lubosću založil Alpowu zahrodu, kiž je džensa znata po cyłej kónčinje. Naležnje Inge Kirchschlagerowa mi poručí, zo njeměta skomdźić, sej wšitke tute městna wobhladać.

Cyrkej

Njesmy wjac hač někak 15 kemšerjow, kiž so njedzelu dopołdnja k Božej službje w ewangelskej cyrkwičce Bad Ausseea zhromadźimy. Mały a jenički zwón z niskeje cyrkwinskeje wěže bóle klinkota hač zwoni. Kěrlušé so přewodźuju na harmoniju. Zo by sej pišće kupić móhla, wosada njeje zamóžita dosć. Město wosadneho fararja, kiž je w dowolu, swjeći na tutej njedzeli w juliju 2001 hóstny předar Božu službu. Překwapjena zastyš z wolturnišća domjacy akcent a wuhladam w talaru krajana z Łužicy. Sym najskeje jenička mjez kemšerjemi, kiž jeho znaje: fararja Michaela Oelmanna z delnjołužiskeho Lubnjowa, kiž je w Serbach znaty přez to, zo je před něšto lětami w swojej ewangelskej wosadze založil katolski natožk jutrowneho jěchanja křižerjow.

Po Božej službje so kemšerjo mjez sobu witaja a sej popowědaja. Wužiju skladnosć za krótku bjesadu z kěbětarku, kotraž

Wopomjatna tafla za fararja Sellu z lěta 1933 w Bad Ausseeskej cyrkwi

mi rozloží, zo njeje žiwjenje małeje wosady w diasporje jednore. Wosada ma džensa něhdže 600 dušow, někak telko, kaž měješe je tehdy před nimalo sto lětami, hdyž je ju farar Sella založil. Po 1945 bě jich přez čěkancow tójšto wjac sobustawow, ale to bě jenož nachwilnje, mnozy su pozdžišo dale čahnyli a sej druhde nowu domiznu namakali. Prašam so za hronami, kiž běchu něhdy na nutrkownych scénach cyrkwy napisane byli a kiž džensa přez přemolowanu barbu zaso zlochka přeraža. Su to, tak zhonju wot kěbětarki, hrona z časa fararja Selle. Snadž, tak wona měni, běchu wone trochu dźiwuške abo pře zastarske za moderniši čas, znajmjeńša je je něchtó z pozdžišich fararjow dał přemolować.

Předy hač kěbětarka cyrkej zamkny, skedźbni mje hišće na drjewjanu taflu na scénje, kiž je wěnowana wopomnjeću založerja wosady a cyrkwy. Wuhladam wurězbarjeny portret fararja Selle z napismom:

Pfr. D.Dr. Fried. Selle
In Dankbarkeit
seine Gemeinde
1908 – 1933.

Lětoličbje pokazujetej na wosebity jubilej: 1933 je wosada woswjećila 25lětnu wostaće swojeje cyrkwy. Při tutej róčnicy je so ze zhotowjenjom wopomnjenskeje taflje džakownje dopominała na swojeho mjez tym zemrěteho založerja.

Narowny pomnik

Wokoło cyrkwički njeje kěrchowa. Ewangelscy wosadni chowaja so sobu na wulkim katolskim pohrjebnišću na tamnym kóncu města. Jenički narowny pomnik pak so tam tola při wonkownej muri cyrkwy namaka. Je to pomnik za fararja Sellu, skromny a pokorny bjez wšjeje pychi, wobstejacy z křiža z nišimaj kamjenjomaj po boku. Na prawym kamjenju je čitać:

Selig sind,
die Heimweh haben,
denn sie sollen nach
Hause kommen.

a na lěwym:

In meines Vaters
Hause sind viele
Wohnungen.
Joh. 14.2.

Na křižu stej napisane:

Friedrich Selle
geb. 11. Juni 1860
gest. 27. April 1931

Farar Sella po wšěm zdaću njeje waznosć kładł na swětnu česć, přetož w napi-

su njesu podate ani jeho fararske powołanje ani jeho dwaj doktorskej titulaj, kotrejž je zložil 1889 na doktora filozofije w Halle a 1911 na doktora teologije we Wienje. Jeli směmy z narowneho kamjenja trošku sudzić na wosobinu pochowaneho, tak drje bě farar Sella skromny a pokorny čłowjek – po wašnju, kaž to hustodosć jenož wysoce kubtani ludžo su, kiž su sej při wšěch swojich swětnych zasužbach wědomi swojeje njedospołnosće před Bohom. W napisomaj je reč wo stysknosći za domiznu a wo slubjenju bydlenja w domje Knjeza. Z tajkimi słowami je so muž, wo kotrymž so praji, zo bě najwuznamniši duchowny swjeho časa po cyłej Awstrijskej, po sydom lětdžesatkach zemskeho byća žedžil ze swětnje časnosće do Božej wěčnosće. Připódlu wučitamy na narownym pomniku hišće pokiw serbskim biografam: Ródny dzeń Friedricha Selle, kiž je w biografiskim słowniku podaty z 16. měrcem 1858, měł so korigować.

Kak bě so narowny pomnik fararja Selle jako jenički sem k ewangelskej cyrkwičce dósta? Inge Kirchschlagerowa wě wo tym rozprawjeć:

Narowny pomnik fararja Selle při cyrkwi

Farar Sella je 1931 jako wuměnkar w njedalokim Bad Ischlu zemrěl. Pochować dał je so w swojej něhdyšej wosadze, na pohrjebnišću w Bad Ausseeu. Doniž bě Martin Kirchschlager tu z fararjom, je wosada jeho row płaćila a hladała. W léce 1969 woteřdžeštaj Kirchschlagerec do Graza, hdžež bě mandželski na superintendenta powołany, a hdyž so 1976 na wuměnk do Bad Ausseea wróčištaj, namakaštaj row fararja Selle zrunany. Wosada bě tak wobzamknyla, dokelž běchu jej běžne wudawki za zdžerženje rowa předrohe byli. Na wotpadkovej hromadze pohrjebnišća staj Kirchschlagerec mandželskaj pytałoj za narownym pomnikom fararja Selle. Tam staj jednotliwe džełe namakałoj, je wuchowalaj a k ewangelskej cyrkwičce přewjesć dałoj, hdžež so na nětčišim městnje při wonkownej muri cyrkwy postajichu. Hišće džensa Inge Kirchschlagerowa z lubosću narowny ⇒

Wolturnišćo cyrkwy w Bad Ausseeu

⇒ pomník hlada a so wo kčějace kwětki před nim postara.

Njeje to spodźiwne? W dalokej Awstriskej je wuchował prawnuk Handrija Zejlerja narowny pomník załožerja časopisa Pomhaj Bóh!

Fara

„Evangel. Pfarrhaus“ steji napisane na swi-slach fary. Něhdy bě tež na pobóčneje scěnje k dróze napismo było. Farar Selle bě tam w swojim času dał napisać štučce, kotrež su so Inge Kirchsclagerowej na čas žiwjenja do pomjatka zaryli:

Im Pfarrhaus wohnt des Friedens Stille,
doch auch des Lebens reichste Fülle.
Es rankt das Leben der Gemein'
sich in Haus und Herz hinein!

Was immer auch sie mag bewegen,
hier darf sie's liebend niederlegen.
Der Freude Lust, des Schmerzes Trän' –
hier soll sie sich verstanden seh'n!

Jednomu ze zastojnskich naslědnikow pak so štučce po zdaću njeběštej lubiło. Tak buštej, runja napismam w cyrkwi, před něšto lětami přebarbjenej.

Fara njeje jako tajka twarjena. Přenjtotej je słušała molerskemu mištrej. Wot njeje se sejosada za čas fararja Selle dom a ležownosć kupiła. Z molerskeje džělarnje w pódlanskim twarjenju nasta wosadna žurlička, w kotrejž so zhromadźizny a zeńdženja wotměwachu a so paćerskim džěcom wučba podawaše. W tutej farje bě farar Sella bydlił hač do swojeho wotchada na wuměnk w léće 1929. 1938 začahny do njeje Martin Kirchsclager a léto pozdžišo přiwjedze sejmłodu mandželsku sem. Kirchsclagerec swójbja bydleše w tutej farje hač do léta 1964, doniž so njeprěsydli do swojeho nowonatwarjeneho doma w susodstwie.

Hač je to hišće tu na farje bylo, hdžež bě farar Sella zdychował za lužicu? 1929, w léće, w kotrymž je so na wuměnk podał, pisaše w swojich dopomnjenkach: „Džensa, po 45 lětach, zhladuju ze žedźiwosću wróco

Ewangelska fara w Bad Ausseeu, w kotrejž staj farar dr. Sella a po nim farar Kirchsclager ze swojimaj swójbomaj bydliłto

Fota: T. Malinkowa

na tutón zbožowny čas, jako w Chrjebi puć swojeho žiwjenja nastupich. ... Šćicha so žedžu za tutym ćichim serbskim krajom tam we lužicy. Ach, hdy bych tam tola wostał! Přetož, hačrunjež je moje žiwjenje w 45 lětach wosebje tež w Awstriskej dōstałto wjele přiliwow, – tam běchu žórła.“

Alpowa zahroda

Někak šěsć kilometrow mam běžeć puć fary hač k Alpowej zahrodze, kotruž je farar Sella w léće 1913 załožił. W swojim času bě wón krótsi puć po hłownej dróze běžeć móht, džensa to šuskacych awtow dla njeje radžomne. Kelko stow razow drje je farar Sella po tutym puću do swojeje lubowaneje zahrody šo!

Alpowa zahroda, zarjadowana w něhdyšej skale pod niskej horu, je chłášćenka za kóždého lubowarja botaniki. 1 100 rostlinow tam džensa w njej namakaš. Farar Sella bě w swojim času měł wjac hač 600 nahromadženych. Wjele z nich je sam ducy po horinach nazběrał. Po měsacach sprócniweho hromadženja, sadženja a hladanja bě tak daleko, zo móžeše so zahroda w léću 1914 zjawnosći přistupnić. Swjatočne wo-

tewrjenje bě postajene na 26. julij 1914 – wójskeje mobilizacije dla pak dyrbješe wupadnyć.

Přenja swětowa wójna pak njeskazy fararjej Selli jenož wotewrjensku swjatočnosć, wona jeho do duše zrani. Jeho jenički syn, Hermann, padny a jeho jenički přichodny syn wumřě na scěwki wójny. Po tutej dwójnej tragice farar Sella njebě hižo tón samy kaž do toho, jeho energiski duch bě zlemjeny. A jeho swójbja, kiž nětko žaneho zežiwjerja wjace njeměješe, bě storčena do bědnosće. Po smjerći fararja Selle pisaše Ota Wićaz 1935 w serbskej nowinje a 1936 w protyce wo nuzy jeho zawostajeneje swójbje: „Čežko matej so jeho džowka a wudowa bědžić.“ „Wudowa za drom. Sellu pak njedōstawa žaneje pensije a so bědži z chudobu! Kajka je to wulka běda! Što w Chrjebi k tomu praja?“

Inge Kirchsclagerowa wě so džensa hišće dopomnić na nuzu Sellec swójbje. Jako młoda žona bě dožiwiła, kak bě wudowa fararja Selle z Bad Ischla sem na faru do Bad Ausseea jězdžiła po jej přistejacu snadnu pensiju. Na to spomni Inge Kirchsclagerowa samo w swojich dopomnjenkach, kiž su so njedawno w zběrniku wo ewangelskich farskich žonach w Awstriskej wozjewili: „Mój mandželski kruč na to džywaše, zo knjeni fararka Sellowa swoje pjenjezy pravidlownje dōstawaše.“ Ale wosada bě chuda, časy běchu hubjene a Kirchsclagerec sami husćišo bjez pjenjez.

W Alpowej zahrodze je postajeny wojski pomník za padnjenych přenjeje swětoweje wójny z Bad Ausseea. Pódlá njeje hišće wosebita tafla přičinjena za Hermannu Sellu. Wobaj pomnikaj wo tym swědčitej, kak jara bě smjerć syna fararja Sellu porazyła.

Po wšelakich krizach w swojich mjestym džewjećdžesatłětnych stawiznach so Alpowa zahroda džensa wuwija na wopytowarski magnet. Jeje dla so šěroka dróha a wulke parkowanišćo w susodstwie twaritej. Tež za lubowarjow botaniki potajkim je farar Sella trajne slědy zawostajił tam w „serbskim srjedžišću“ w awstriskich Alpach. **T.M.**

Chłášćenka za lubowarja botaniki: Alpowa zahroda z 1 100 rostlinami

Farar a cyrkwinski chór z hosćom Domowinskeje skupiny byli

Jara witane a wysoko hódnoćene su mjez Bukečanskimi Serbami prócowanja cyrkwinskeho chóra z jeho nawodnicu knjeni Lippmannowej wo pěstowanje serbskeho spěwa, wosebje składnostnje wysokich cyrkwinskih swjedženjow. Tehorunja su prócowanja wosadneho fararja knjeza Haenchena wo dwurěčnosť wosadneho powěstnika „Cyrkwinske wokno – Das Kirchenfenster“ a Božich službow na swjatych dnjach wšeho připóznaća hódne.

Jako powabk k pokročowanju tuteho skutkowanja zarjadowaše Bukečanska Domowinska skupina zhromadnje z Droždžijom a Worcyjom za termin chóroweho zwučowanja 2. junija wosebity program: Přeprosychu wosadneho fararja a cyrkwin-

ski chór na wopyt Doma Měrcina Nowaka-Njehorńskeho w Njehornju. Bohate wobdžělenje spěwarjow pokaza na to, zo bu přeprošenje wjesele přiwzate. Po witanju a zawodnych słowach knj. Pinkawineje z Worcyja k wosobje Měrcina Nowaka a k muzej zaspěwachu přeprošeni spěwarjo cyrkwinskeho chóra zhromadnje z hosćićelemi na česć Njehornjanskeho mole-rija-wótčince pod hołym njebjom „Z dy-
chom swjatoh Jana“.

Po wopyće muzeja pokročowaše so z pohosćenjom a ze zhromadnej zabawu – dla njeprějijomneho wjedra nic w zahrodze muzeja, ale w Rodečanskej kehelerni.

K wot hosćićelow kóždemu ze spěwarjow wosobinsce sposrědkowanemu pře-

prošenju bě něšto znatych serbskich spěwow připožonych, štož polěkowaše wězo dalšemu zhromadnemu zanjeseju serbskich štučkow w běhu wječora. Wustojny přewod na akordeonje a dobry přihot na serbske spěwanje wosebje němškorěčnych sobustawow chóra zaručeše wjeselo na spěwanju a wubudži dobru naladu a za-
čišć poradženeho, z wulkeho džěla serbskeho wječorka pola wšitkich přitomnych.

Na kóncu přepodachu so cyrkwinske-
mu chórej zhromadnje ze słowami hódno-
ćenja dotalnych prócowanjow wo serbski
spěw wot Domowinjanow-hosćićelow serbske
spěwniki, w nadžiji, zo dotalny wobtok
serbskich spěwow so dale rozšěri.

Arnd Zoba

Sakske knježerstwo wo nabožno-narodnym položenzu Serbow

Kóžde pjeć lět wudžěta sakske knježerstwo rozprawu wo narodnym položenzu Serbow. Po přenjej tajkej rozprawje w léće 1998 je so loni dalša předpožitoža (Bericht der Sächsischen Staatsregierung zur Lage des sorbischen Volkes, Redaktionsschluss 31.7.2003). Podamy z njeje w němskim originalu wotrězk, kiž so z cyrkwinskimi poměrami Serbow w Sakskej zaběra.

2.1.4 Religiosität

Das kirchliche Leben hat einen wichtigen Platz im Leben des sorbischen Volkes. Die Sorben in Sachsen sind überwiegend Christen, die etwa jeweils zur Hälfte evangelisch oder katholisch sind.

Die evangelischen Sorben im sorbischen Siedlungsgebiet des Freistaates Sachsen gehören der Evangelisch-Lutherischen Landeskirche Sachsens und der Evangelischen Kirche der schlesischen Oberlausitz an. Auf Grund von Assimilierungsprozessen im 20. Jahrhundert leben sie nicht in einem kompakten Siedlungsgebiet, sondern bilden in ihren Kirchgemeinden eine Minderheit. In beiden Kirchen wirkt jeweils ein Pfarrer für die sorbischsprachige Betreuung der evangelischen Sorben. Ein weiterer Bewerber wurde nicht im sorbischen Siedlungsgebiet angestellt. Ein Sorbe ist Mitglied der Landessynode der sächsischen Landeskirche, zwei Sorben sind Mitglieder der Synode der evangelischen Kirche der schlesischen Oberlausitz,

Ein wesentlicher Einschnitt für die evangelischen Sorben war die Emeritierung des sorbischen Superintendenten im Frühjahr 2002, der seit 1983 als führender sorbischer Geistlicher gewirkt hatte. Dadurch war für ca. ein Jahr die muttersprachliche Betreuung der evangelischen Sorben, die

bisher in 22 Kirchgemeinden erfolgte, nur eingeschränkt möglich. Am 18. November 2002 verabschiedete die Synode der Evangelisch-Lutherischen Landeskirche das „Kirchengesetz über die kirchliche Vertretung des sorbischen Bevölkerungsteils der Evangelisch-Lutherischen Landeskirche Sachsens“. Es ist im Amtsblatt der Evangelisch-Lutherischen Landeskirche Sachsens vom 23.02.2003 in deutscher und sorbischer Sprache erschienen. Auf seiner Grundlage wurde die Stelle des Sorbischen Superintendenten im II. Quartal 2003 wieder besetzt. In einigen Gemeinden finden sorbische Gottesdienste oder Gemeindenachmittage statt.

Eine verstärkte Bedeutung kommt auch den Medien zu. Die Monatsschrift Pomhaj Bóh konnte dank der seit dem Jahr 2000 erfolgenden finanziellen Unterstützung durch die Stiftung für das sorbische Volk in Umfang und journalistischer Qualität verbessert werden. Die kirchlichen Beiträge in den sorbischen Rundfunksendungen werden im bisherigen Umfang weitergeführt. Seit dem Jahr 2001 erscheinen die Herrnhuter Losungen auch in sorbischer Sprache.

Der Sorbische evangelische Verein e.V. mit Sitz in Bautzen unterstützt das kirchliche Leben in sorbischer Sprache. Er ist Träger des jährlich stattfindenden Sorbischen Kirchentages und von weiteren Projekten. Gemeinsam mit dem Cyrill & Methodius-Verein in Bautzen und der Arbeitsgruppe Sorbischer (wendischer) Gottesdienst in Cottbus wurde die Teilnahme am Ökumenischen Kirchentag in Berlin 2003 vorbereitet.

Eine hohe Bedeutung für die evangelischen Sorben hat das WITAJ-Projekt, weil es derzeit die beste Möglichkeit bietet, die sorbische Sprache im angestammten

Bericht

der Sächsischen Staatsregierung zur Lage des sorbischen Volkes

Siedlungsgebiet zu erhalten. Die bisher punktuell stattfindende Zusammenarbeit der örtlichen WITAJ-Projekte mit den evangelischen Sorben soll künftig ausgebaut werden.

Die katholischen Sorben im sorbischen Siedlungsgebiet des Freistaates Sachsen gehören den Bistümern Dresden-Meißen und Görlitz an. Die Lage der katholischen Sorben hat sich seit der Erstattung des Sorbenberichtes 1998 nicht wesentlich verändert. Das sorbisch-katholische Gebiet liegt zwischen den Städten Bautzen, Kamenz und Hoyerswerda. Die dort ansässigen sorbisch sprechenden Einwohner sind meist in der Mehrheit. Die Kirche pflegt das katholisch geprägte sorbische Kulturgut. Tagtäglich wird in den Gottesdiensten in sorbischer Sprache gebetet und gesungen. An Sonntagen besuchen ca. 5.000 Gläubige Gottesdienste, die in sorbischer Sprache stattfinden (21 Heilige Messen und 6 Andachten). Heute wirken in den zweisprachigen katholischen Gemeinden 12 Geistliche (dazu kommen zwei sorbische Geistliche, die sich im Ruhestand befinden). Im sorbisch-katholischen Gebiet wird durch kirchliche Aktivitäten die sorbische Sprache gepflegt und weiterentwickelt. Einflüsse der natürlichen Assimilation und der deutschsprachigen Medien machen sich auch im katholischen Raum zunehmend bemerkbar.

Powěšće

Rjanu cyrkej maja w Rychwałdzie. Jeje wěža so tu-chwilu wobnowja.

Foto:
E. Bi-gonowa

Budyšink. 1. julija započachu so dawno předwidzane wobnowjenske dźěła na tudyšim starožitnym Božim domje. Mjez druhim budže so wěža wobnowić a zwonjenje wudospoňić. Z časa druheje swětoweje wójny sem ma Budyšink jenož dwaj zwonaj, srjedzny a mały, kiž pochadźatej jedyn z 19., tamny z 20. lětstotka. Jimaj ma so nětka na spočatku 21. lětstotka přidać nowy zwón serbski napis, wšako w Budyšinskim Božim domje serbske słowo njeje hišće w-mjelkto. Jako serbske napismo je so wuzwolilo hrono z hodowneho poselstwa: „Česć budź Bohu we wysokosći“.

Slepo. Swoju złotu konfirmaciju swjećeše 13. junija 38 něhdyšich a nětčičich Slepjanskich wosadnych. Jich zhromadny začah do cyrkwyje přewodźeštej dvě holcy w serbskej drasće Slepjanskich konfirmankow.

Choćebuz. W Hrodowskej cyrkwi w Choćebuzu wuzwoli so 14. junija fararka Heilgard Asmus k nowej generalnej superintendentce Choćebuskeho cyrkwinskeho wobwoda. Wona nastupi naslědnistwo generalneho superintendenta Rolfa Wischnatha, kotryž bě so lětsa nalěto wšelakich rozestajenjow a strowotnych problemow dla dočasnje na wuměnk podać.

Chróšćicy. Na hłownej zhromadźiznje Towarstwa Cyrila a Metoda wuzwoli so 14. junija Bu-

dyski farar Wito Sćapan za noweho předsydu. Wón nastupi naslědnistwo Radworskeho fararja Šćěpana Delana, kotryž bě w zaštych lětach towarstwo katolskich Serbow nawjedował.

Lipsk/Berlin. Wo lětušim serbskim cyrkwinskim dnju w Čornym Chołmcu rozprawještej poměrnje wobšěrnje tež cyrkwinskej nowinje sakskeje cyrkwyje a Berlinsko-braniborsko-šleskohornjołužiskeje cyrkwyje. DER SONNTAG wozjewi přinošk pod napismom „Posyljenje we wěrje a pobudjenje za rěč“ w swojim wudaću z 27. junija, nastawk w DIE KIRCHE wozjewi so tydźeń pozdźišo, 4. julija, pod napismom „Sylne korjenje“. Wobaj přinoškaj spisat' je žurnalist Andreas Kirschke z Běleje Wody.

Huska. Ze swjedźenskeje Božej službu zakónči so 9. julija šulske lěto na tudyšej ewangelskej srjedznej šuli. Přeni króć w stawiznach šule móžeše so lětsa 10. lětnik rozžohnować. Wotchadźacy šulerjo dóstachu na kemšach swoje wuswědčenja a so za swój dalši žiwjenski puć žohnowachu. Z nowym šulskim lětom založi so w awgusće w Husce tež hišće ewangelska zakładna šula.

Warsawa. Pod napismom „Mój Wrocławski epizod“ wozjewi pólski ewangelski časopis „Słowo i myśl“ w čisle 77/79 wujimk z nastawka fararja Herberta Nowaka „Lipsk – Wrocław – Barliń“, kotryž bě wozjewjeny w lětušim měrcowskim čisle Pomhaj Bóh. Wo wozjewjenje w Pólskej postarał je so Krzysztof Mazurski, přeložk do pólsčiny je wobstarala Ludmila Gajczewska.

Dary

Kolekta na wšěch zarjadowanjach lětušeho cyrkwinskeho dnja w Čornym Chołmcu je wunjesća 912 eurow a 200 českich krónow. Pjenjezy wužiwachu so za wudawki cyrkwinskeho dnja. Wšitkim darcelam so wutrobje dźakujemy.

Spominamy

Před 110 lětami, 13. awgusta 1894, zemrě w Bukecach kubler na wuměnk **Handrij Kerk**. Wulka syła žarowacych jeho něšto dnjow pozdźišo k poslednjemu wotpočinkej na Bukečanskim pohrjebnišću přewodźeše. Handrij Kerk słušeše do socialneho stawa, w kotrymž widžachu mnozy, kotrymž wosud swogo ludu na wutrobje ležeše, zakład serbstwa – do swobodneho, hospodarsce sylneho, sebjewódomneho a narodnje wuwědomjeného serbskeho burstwa. Narodit' bě so wón 1822 jako syn žiwnosćerja w Čornjowje. Za žonu wza sej serbsku kublersku dźowku ze swojeje wsy, sotru znateho fararja a literarneho stawiznarja Korle Awgusta Jenča. Přenje lěta hospodarještaj na Jenčec kuble w Čornjowje, pozdźišo kupištaj sej kublo w Rodecach. Nimo wšědného burskeho dźěła zastawaše Handrij Kerk cyły rjad čestnohamtskich zastojnstwow: Bě sobustaw Sakskeho krajneho sejma, sakskeho Ra-

Přeprašujemy

- 01.08. 8. njeđzela po swjatej Trojicy**
10.00 kemše w Budyšinje w Michałskej (sup. Malink)
14.00 namša w Dešnje (farar n. w. Pjech)
- 08.08. 9. njeđzela po swjatej Trojicy**
11.45 nutrnosć w serbskim rozhłosu (sup. Malink)
- 22.08. 11. njeđzela po swjatej Trojicy**
11.45 nutrnosć w serbskim rozhłosu (farar dr. Buliš)
- 23.08. pónđzela**
10.30 ekumeniska nutrnosć w Budyšinje w cyrkwi Našeje lubeje Knjenje k zahajenju šulskeho lěta (sup. Malink, farar Sćapan)
- 29.08. 12. njeđzela po swjatej Trojicy**
09.30 kemše we Wulkim Chmjelowje ze Serbskim busom (sup. Malink)
- 31.08. wutora**
19.30 serbski bibliski kruh w Budyšinje na Michałskej
- 05.09. 13. njeđzela po swjatej Trojicy**
10.00 kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michałskej (sup. Malink)
11.45 nutrnosć w serbskim rozhłosu (sup. Malink)
- 11.09. sobota**
15.00 wosadne popođnjo w Drježdźanach (sup. Malink)

Pomhaj Bóh časopis ewangelskich Serbow

Wudawaćelej: Serbski wosadny zwjazk, Serbski kěrchow/Wendischer Kirchhof 1, 02625 Budyšin/Bautzen; Serbske ewangelske towarstwo z.t., Priwatny puć/Privatweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen

Redaktorka: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 03591/600711, e-mail: PomhajBoh@gmx.de)

Čišč: Čiščernja DELANY tzwr w Njeswaćidle
Postvertriebsnummer: F 13145

Zhotowjenje a rozšěrjenje: Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625 Bautzen

Přinoški a dary: Serbske ewangelske towarstwo, Konto-Nr. 1 000 083 167, Kreissparkasse Bautzen, BLZ 855 500 00

Pomhaj Bóh wuchadźa mjesačnje. Spěchuje so wot Založby za serbski lud. Lětny abonement plaći 8 €.